

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA

B-dul Academiei, 3,
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

ÎN țară 10 lei
In străinătate 12 »

O călătorie pe „rotile“ la frații înstrăinați

(Urmare).

Incălecând apoi, detei goană «căluțului» meu, ca să răscumpăr din timpul pierdut la' suiş. Scoborând pe o pantă dulce, cu picioarele întinse pe «răzămătoare», gustând repaozul meritat după trei ore de mers; sorbind aerul «învântat», ce se produce în fuga răpegioasă a «rotilelor»: — n'ași fi schinbat sborul meu ondulat cu nici un alt «plac» de cât cu cel al «*talpigelor*» sau patinelor de nea (ski).

Calea accidentată ducea acum prin păduri sau poene întinse, pe alocurea însemnate cu tăblițe cu inscripțiunea «*zabraneno șoma*», «*zabraneno liub*» sau «*zabraneno put*», adică «pădure, pășune sau drum oprit». Pădurile erau în cea mai mare parte de mult tăiate, iar acuma așteptau să fie din nou puse la contribuție pentru marile cheltueli, ce necesitează o administrațiune europeană. Ici-colea se mai vedeau și-nele micelor căi ferate pentru transportarea buștenilor. Cum apa este foarte rară prin Bosnia, iar căldura tropicală, eram ținut să mă abat adeseori pe la cafenelele, ce întâlneam în cale. Astăzi fiind Duminică, mai aveam ocaziune să studiez chipul și portul poporenilor adunați acilea. Portul este cel turcesc, cunoscut în deajuns și la noi în țară. Caracteristice pentru părțile acestea sunt fesul și cealmaua roșă, pe care o poartă fără deosebire și creștini și mahomedani.

Cât privește chipul locuitorilor, mă voiu mărgini a spune, că întâlnim aci fel de fel de amestec de tipuri mai ales slave, romane și a unui al treilea tip, deosebit de celelalte două prin expresiunea cam slutuia și sălbatecă a feței, urechile lătărețe, ochii și părul negru — pe care am fi dispuși să-l punem pe seama populațiunii băstinașe *trac*.

Se regretăm însă cu această ocazie din punctul de vedere științific, că până în timpul de față ne mulțămim, cu privire la cercetarea antropologică chiar a popoarelor celor mai interesante — numai cu indicațiuni generale; în loc de a întreprinde în fine prin monografiile cercetările și în privința stabilirii gradului de amestec a populațiunii

unei comune bunăoară; — ceea ce ar fi de un folos neprețuit între altele și pentru a limpezi prin date sigure chestiunea arzătoare, dacă și întrucât amestecul între cutare și cutare popor e folositor pentru urmași sau din contră duce la corcitură și degenerare.

În una din aceste cafenele la marginea drumului putui să mă încredințez de ceea, ce știam din literatură de mulțisor, că Mahomedanii numesc pe Sârbii ortodoxi — *Vlachi*!

După schimbări de vorbe stereotipe, asupra călătoriei mele, după sorbirea cafelei, înbinate conform chefului turcesc cu câte o țigărică din tutunul cam tare bosniac, după o dușcă de apă de *cisternă* — porneam cu hotărârea, de a nu mă mai potrivi iarăși ispitei cafenelelor din cale.

Eră pe la 10. Făcusem dela Șabaț vre-o 190 de kilometri, și roțile mele deveniseră, sărmanele, văduve de vre-o șapte spițe. Eram deci cam îngrijorat, ca nu cumva căluțul meu să cază și el, mort de oboseală.

Tocmai pogoram o răpede vâlcea, iar un austru se: îmi aruncă în față o pulbere «arinoasă»; mașina luase nițică goană și nimerise un pietroi: pe loc obada, roțile din urmă începu să «târșiască» de furca sa, smuncind și incetinind fuga bicicletei.

Descălicai în grabă și începu operațiunea «centrării» spițelor, înșurubând pe cele din prejma târșitului și desșurubând pe cele din partea ei, cu ajutorul unei unelte anumite.

Pe când lucram, mă pomenii cu un turist *englez*, carele abia putea vorbi ceva nemțește, întrebându-mă, dacă calea până la Vlasenița este bună. El mergea în urma unei căruțe încărcate cu mobile, dar n'am putut scoate dela dânsul, cu ce rost umblă el pe acolo.

Pe o căldură nemaipomenită ajunsei la prânz stațiunea de călătorie «*Han pod Romania*», unde se găsia numai un «han», câteva dependente și — o cazarmă cu un batalion de infanterie!

De aci se vede, cum administrația militară a găsit, că această localitate are o importanță strategică deosebită. Lipsa de apă, care împiedică formațiunea de sate prin «Romania», a silit guvernul, să dureze aci o mare cisternă. Prânzii aci admirabil și mă răzbunai de arșița de afară cu o bere, luată de pe ghiată.

Din cauza căldurii nesuferite, fui nevoit să stau aci patru ore, cu toată dorința mea, de a ajunge încă astăzi capitala Bosniei. Când încercam însă, să ies afară, par'că intram într'un cuptor!

La patru, în fine, plecai. M'apropiam acuma de cealaltă parte a podișului, la capătul căruia era să măi în ziua aceea.

Drumul mergea mai mult urcând; din când în când se zăria câte o

casă adăpostită într'o poiană din vale. In cale — țipenie de om! Către seară ajunsei la marginea nesfârșitului podiș.

Priveliștea mândră asupra văiei largi («polie»), a munților pietroși dinspre Saraievo și a serpentinelor, ce se lăsau în vale, încolăcindu-se ca un balaur — era sporită de amurgul roșiatic al cerului apusean. Adânc sub picioarele mele se ivea în umbra munților «Mokro», unde trebuia să curm astăzi calea și părea o minune, cum o să scoboare calea într'acolo.

E o plăcere într'adevăr incomparabilă, a gustă în sborul rotilelor, — fără altă trudă, decât înfrânarea mașinei din când în când cu piciorul, — câmpenia, ce o înbrățișezi cu ochiul și o sorbi prin toți pori. Unde mai pui, că în acelaș timp trupul, odihnindu-se, mai scutură din lenevia lui sau mai bine zis din osteneala drumului.

La Mokro ajunsei la 7 și jum., seara; ciclometrul îmi indică 77 kilometri dela Vlasenița.

(Va urmă).

I. GHRGHEL.

NON FEMINA

BCU Cluj / Centrul de Cercetare și Studii Interdisciplinare
Și te încrezi în mine?

*Și vrei să mă 'nsoțești în drumul sterp și trist
 În care-mi port azi pașii ?...*

De ce?

*Tu crezi că vei putea în răvna-ți de mai bine
 Să-ți afli scut vieții în harfa sfărâmată
 A unui vizitor? — Tu vrei să-ți legi simțirea
 De unda 'nnourată a trudei unui suflet?...*

*Au nu-i prea pământescă iubirea-ți ne 'nfrântată
 De cauți cu ea să 'nlănțui în mreje de robie?
 Nu-i prea răscolitoare de-ucigătoare patimi
 Himera ființei tale?...*

O, nu...

*Tu ești prea mult din lumea ce-oprește sborul minței...
 Tu i-ai strivi prin vraja-ți și cântul și simțirea;
 I-ai nimici în suflet chemarea sfintei taine
 Ce cu-alte lumi, pe reci, îi înfrăți gândirea...*

— O, de-ai putea vre-o, data să te desfaci din lumea-ți ;
 Sa fii o adiere în preajma lui, — o umbră ;
 O rază furișată dintr'un amurg de-April ;
 De-abea să te simțească în preajmă-i, ca pe-un vis,
 Iar glasul tău să-i pară o caldă simfonie
 De-acorduri vagi de harfă ; — și să nu-i spui nimic
 Din câte ar putea să spun' un glas terestru...

.....
 Așa te vrea în lumea-i sfiosul cântăreț...

Ci tu

Tu ce te 'ncrezi în el — în cântul lui semeț,
 Și vrei să-l însoțești în drumul sterp și trist
 În care-și poartă pașii ; —
 De simți în suflet vina de-a fi prea mult femeie,
 Nu încercă să-i turburi seninul tinereții
 Și 'nfiorându-i gândul să-l stavilești din sbor.

O, nu...

Îndură-te femeie de robul lumii tale.
 Îndură-te și lasă-l spre-a viselor lui țară,
 Să-și ducă singur truda instrăinării sale
 Și-otrava năzuinței... Ii lasă clip'amară
 Să și-o destrame singur în noaptea vecinicieii.
 O, lasă-l, lasă-l singur pe drumul sterp și trist
 Ce-și-l croi el însuși spre altarul Armoniei...

.....
 Nu,

Nu te'ncrede 'n mine, în tristul cântăreț...
 Rămâi de-acum în urmă-mi, și numai încercă
 Să-ți afli scut vieții în harfa sfărâmată
 A unui vizitor.,.

A. POPOVICI-BĂNĂȚEANU.

MATILDA SERAO

UN INVENTATOR

— Ei bine, Ulrich, nu-mi răspunzi? — întreabă Lottchen foarte supărată.

Ulrich, sta în picioare, aproape de fereastră și privea afară. În umbra inserării care creștea, profilul său teutonic, energic și tare, — par'că se mai îndulcea, iar corpul lui cel mare par'că se mai înclina — ca și cum ar fi fost cuprins de oboseală.

— Ulrich, tu nu mă ascuți, repetă din nou Lottchen, cu îmlădieri de tristețe în glas.

El se întoarce, și pe buze îi flutură un surâs tainic, nelămurit. Se uită fără să vrea prin odaie, și par'că mintea lui căuta vre-un gând rătăcit.

— La ce te gândeai când îți vorbeam?

— La nimic, Lottchen — spuse Ulrich, cu glasul tare.

— Acelaș întotdeauna, acelaș. Tu, m'ai iubi mai mult, dacă n'ai mai avea în minte inchipuirile cele prostești.

Ulrich plecă capul și i se păru că împrejurul lui era numai umbră. Pe când Lottchen, urmă mai departe să-l chinuiască și să se chinuiască pe ea însăși, reîncepând pentru a o suta oară cu vorbele; el nu mai încercă să-i răspundă nimic. Copila se aplecă spre dânsul să-i vadă obrazul, însă se dădu înapoi nemulțămîtă; pe fața lui Ulrich nu se citea nimic. Numai un tremur ușor, îl făcea să-și miște degetele. În sfârșit, blonda Lottchen, tăcu, strângând din umeri, ca și cum și-ar fi spus că totul era fără de nici un folos, și cei doi logodnici stătură încă multă vreme în acea tăcere apăsătoare, plină de gânduri dureroase. De-odată — pe când o slujnică, puneu lampa cea mare, aprinsă, pe masă, — se auzi o voce de copil, strigând de afară.

— Unchiule Ulrich, unchiule Ulrich!

Și un copilăș intră, fugind prin casă, încercând să se sue pe genunchii tânărului.

Când cuceri locul pe care-l dorea, îl întreabă cu glasul dulce-dulce și duios al copilașilor:

— Imi faci o jucărie, unchiule?

Ulrich se îngâlbeni, — se înroși — apoi puse o mână pe capul copilului.

— An să-ți fac, Hans.

— Frumoasă?

— Frumoasă.

— O jucărie pe care s'o am numai eu singur, numai eu singur?

— Numai tu singur.

— O jucărie dintre acelea frumoase, frumoase, pe care numai mată știi s'o faci?

— De sigur — una din acele jucării pe care numai eu știu să o fac.

Pentru o clipă Ulrich — surâse de mândrie — însă mai fu și o lacrimă a unei mândrii învinse — aceea pe care Lottchen și-o șterse în odaia de-alături. Copilul râdea și-și strângea mâinile, ca și cum avea, par'că, acea jucărie atât de prețioasă...

*

Puțini o știu — și nimeni nu se gândește — că un oraș mic al Germaniei face fericiți pe toți copiii Europei. Dela Nüremberg, orașul gotic, cu o arhitectură fantastică, și ciudată cu turlele ascuțite, case de lemn; din micul Nüremberg pleacă toate comorile, cari fac să se nască răsul pe buzele copiilor; păpușile de ceară cu fețele trandafirii, cu ochii albaștri fără de gândire, cu părul galben — ca niște călți — păpușele îmbrăcate ca niște zuavi, ca un Arlechino, sau Rigoletto; armele miraculoase, trompetele de cositor cu sunetul ascuțit; cutiile din care ies afară casete mici, mici de tot, care miroasă a vopsea de curând dată; pomișorii, făcuți dintr'un bețișor și dintr'o așchie — vopsite cu verde; micile apartamente, micile bucătării, micile animale, soldații cei mici, și în sfârșit întreaga lume mică — viața aceea microscopică, ce pregătește pe copil pentru viața adevărată.

În Nüremberg orașul bucuriei și al liniștei, unde inocenții lucrători ai fabricilor de jucării, zâmbesc în consolarea unei conștiințe împăcate; în Nüremberg, trebuie să vie în pelerinagiu toți copiii, însoțiți de mamele lor, să facă o procesiune strălucită și minunată. Însă ar trebui să salute cu strigăte de bucurie casa lui Ulrich, marele și necunoscutul artist, marele și umilul inventator.

*

Ulrich a fost un copil nefericit, în casa unei mame vitrege. Știa câte lacrimi tainice se pot vărsa într'o noapte și cum poate să și le înnăbușe mușcând cearșaful; cunoscuse tristețea lungilor ore petrecute într'un colț întunecos, pe un scaun, cu mâinile în sân. Nu avea jucării, cu toate acestea le vedea în toate părțile; el doar se gândea la ele și le dorea din adâncul inimei. Inchizând ochii, le revedea înaintea ochilor și le orânduia, le desfăcea, încerca să le dea o altă formă.

Trecând pe dinnaintea unei fabrici, privea sfios înăuntru prin poarta întredeschisă. Să stea acolo, înăuntru, ar fi fost pentru el cea mai mare fericire. Acele instrumente, acele pensule și acele margini de stofe, acele bucăți de lemn, îl încântau, îl seduceau.

Noaptea le visa. Chiar și ziua el era tot un visător, perdut în admirarea închipuirii sale. În imaginațiunea sa el vedea noi planuri, fel de fel de combinațiuni ciudate și îndrăznețe; iar în afară el rămânea tot un copil slab și palid, cu buzele galbene, cu privirea perdută aiurea, foarte înalt, foarte slab, câte odată nemișcat și îngrijat, alteori cu tot obrazul ars de frigurile ideilor care-l munceau.

Când intră ca lucrător într'o fabrică, credea c'a ajuns rege; însă la început a suferit foarte mult, pentru-că lucrul ce eșea din mâinile lui era grosolan și neisprăvit. Plângea, plângea foarte mult din pricina asta, și ar fi vrut să-și muște degetele cari nu erau în stare să realizeze călduroasele lui creațiuni. Se pedepsi, condamnându-se, el, care avea o lume întreagă în minte, să lucreze numai còpii, să facă jucării din modelele cele vechi.

Se înduioșă atât de mult, că-i dădeau lacrimile, când trecea prin piață și privea la copilașii cari se jucau. El însuși rămăsese tot un copil cu inima bună și aprinsă.

Apoi încetul cu încetul, începu să învingă și să stăpânească materia, degetele lui erau dibace și ușoare, și putu să dea la iveală lucruri folositoare, ideile cele noi, cari erau închise — întocmai ca niște flori — la căldura închipuirii sale. Totul, era să dea jucăriilor o parte de viață; și Ulrich, fu cel ce inventă păpușa care, culcată, închide ochisorii; păpușele care spun: «papă, mamă»; acelea cari dau din cap, și pe acelea cari par'că înnoată ca niște brotaci.

Numai decât, directorul fabricii îi dădu o chilioară deosebită unde să stea el singur și unde putea să lucreze liniștit la modelele, pe care tot restul lucrătorilor trebuiau să le reproducă. Din acea odăiță eșau toate micile minunății care sunt mângăerea copilăriei.

Șoarecele sburător, care se scoboară pe două cătăligi de lemn, gimnasticul ce se avântă pe o scară, cu ușurința unei veverițe și se asvrle de cealaltă parte, pentru a-și reîncepe din nou jocul; iepurile de casă stărcit, căruia îi cântă timpanul, apleacă capul, și își freacă botul cu labele; violinistul îmbrăcat ca un marchiz, numai în aur și în atlas, care în acelaș timp cântă din vioară și face și pașii de gavotă; găștele, rațele, corăbioarele plutitoare, trase la țârm de o bucățică de magnet, ca'i sburdalnici, cărucioarele mișcătoare; toate, toate acestea, eșiau din mâinile lui Ulrich.

Inspirațiile sale nu se mai sfârșeau. Câteodată își cuprindea cu mâinile înghețate capul care îi ardea, de teamă ca să nu-i plesniască, atâtea idei se luptau în creierii lui, și voiau să iasă afară. Uneori, noaptea, alerga afară la câmp, pentru ca vântul să-l isbească drept în față, să-l mai liniștească.

Când începea să lucreze la ceva nou, se gândea numai și numai la lucrul său, și nimic nu-l distra: nici glasul Bertei — sora sa — și nici acela al lui Lottchen, logodnica pe care o îndrăgostea în timpul liber.

Arta are acest egoism sălbatec.

În sfârșit opera îi eșea la lumină după 3 sau 4 zile, 3 sau 4 nopți petrecute în laborator, aplecat asupra planurilor, fără să doarmă, fără să mănânce, neatingând nici cu buza măcar berea, pe care i-o puneau alături de el; opera îi eșea la lumină frumoasă și perfectă. Atunci el începea să cânte, să joace de bucurie, iubea pe Berta, pe Lottchen, iubea întreaga

lume, simțea că trăește. Se ducea în piață, prindea câțiva copilași, și aproape îi innăbușea cu sărutările lui, șoptindu-le și spunându-le că lucrase pentru ei, că vrea să-i vadă cel puțin mulțamiți pentru toate suferințele lui. Și gândul lui se oprea peste nesfârșitul număr de capete blonde și brune ale copilașilor, care sunt stelele pământului; apoi, se oprea cu groază peste întunecoasele ateliere, unde întristații inventatori munceau să dea la lumină o armă nouă, mai omorătoare ca toate celelalte, și atunci sufletul lui se umplea de o nesfârșită mângiere, pentru că el este un muncitor cu totul altfel de cât aceia.

*

Cu toate ciudățeniile lui, Ulrich era drag la toată lumea.

Directorul îl iubea, admirând geniul lui inventiv. Berta îl îngrijea întocmai ca pe un copil mare, dar fără de experiență, mângându-l, îndreptându-l pe drumurile drepte ale vieții, pe care ea le știa atât de bine.

Lottchen, îl disprețuia, îl chinuia și îl și iubea. Copiii îl arătau cu degetul pe stradă, se țineau după el, îi săreau în spate, îi scotoceau buzunarele; el era o adevărată providență pentru ei. Și Ulrich par'că era în al noulea cer, el artistul înamorat de arta sa, de-apururi visător, cu degetele care i se mișcau, ca și cum atingeau, mașinării misterioase...

Idea fixă care se încuiba în mintea lui, alunga încetul cu încetul pe toate celelalte. Ii venea ameteală uneori și rămânea în nesimțire câteva clipe — apoi în creier ideile lui începeau un joc infernal, se ciocneau între ele — și atunci lucrătorii nu mai aveau timp să copieze un model, când numai decât eșea din cunoscuta odăiță, o altă lucrare nouă.

Directorul surâdea. Lottchen se ntrista din ce în ce mai mult și tot mai mult se mânâia; iar Ulrich, începu să fie apucat de niște friguri fără de sfârșit...

Din zi în zi, devenea mai cunoscător al artei sale, pătrunse în toate tainele ei — ajunsese la cea din urmă finețe, la cea mai gingașă eleganță — la soliditate, la toate calitățile adunate împreună într'o armonie desăvârșită.

Dădea naștere la jucării uimitoare, și aproape-aproape se simțea fericit.

Directorul îi da totdeauna vești de bine, când era vorba despre jucăriile lui. Comenzile nu se mai sfârșiau.

Intr'o zi îi spuse cam zăbindu-i puțin:

— Fă-le ceva mai simple.

Ulrich nu luă în seamă aceste vorbe. Ba chiar, în mintea sa, ideile se luptau, se complicau și mai mult în mii de planuri, în mii și mii de forme. Făcu o păsărică ce și desfăcea aripele, își umfla gâtulejul și cânta. Directorul n'o admiră tocmai așa de mult, chiar făcu câteva greutăți când fu vorba s'o reproducă, apoi nu mai zise nimic.

După câteva luni, îi spuse cu glasul cam aspru:

— Stii ceva Ulrich. Cu păsărica ne-am păcălit. E prea complicată: copiii n'au înțeles-o de fel.

*

Nenorocitul artist se făcǎ galben, dar tăcu. Ascuns undeva singur, plânse: copiii nu-l mai înțelegeau acum. Prin urmare se rupeau legăturile dintre el și toată lumea lui cea mică?

Apoi, ascultător și bun — cum era — se hotărî să le facă mai simple. Însă nu-i reușeau. Ajunsesese la punctul când arta lui era o poemă, și nu putea să se mai întoarcă iarăși la abecedar. Formele cele simple nu putea să le prindă.

Nesuccesul creștea și Ulrich tremura ori de câte ori o nouă jucărie eșea din mâinele lui. Era nenorocit. Se îndoia acum de el însuși, de întreaga lui arta de tot, de tot

Simțea împrejurul lui o sfială nelămurită, nu mai îndrăsnea nici să privească în ochii surorii lui, nici în aceia ai logodnicei sale.

Copiii îl nenoroceau: Adesea o durere arzătoare îl împingea să-i întrebe: dar oare ce-aș putea să fac mai bine? Pentru ce nu vă mai înțeleg eu, pentru ce nu mă mai înțelegeți nici voi? În zadar se ducea afară la câmp pentru ca să-și ușureze chinul.

Aproape ura arta sa, și lăsa instrumentele în odăița deșartă la voia întâmplărei. Se gândea foarte mult; iar gândurile lui se rătăceau aiurea. Se bolnăvisese. În ochi avea parcă un foc nestins. Apoi după multe zile de odihnă, își luă o hotărâre strașnică și se închise în laboratorul său. Voia să uimească pe toți cu o lucrare minunată, să recâștige de odată vechea faimă de artist, să recâștige pentru sine, admirațiunea și zâmbetul de mulțămire al tuturor copiilor.

Își încordă toată atenția, întrebuiță cu folosința, reunind și îndoind, puterile artei, lucră cu dragoste fără margini, cu ardoare, cu pasiunea disperărei.

Și dădu la iveală o jucărie nemaipomenită: pe acelaș plan, o casă de moșie, țărance care băteau untul de vacă, oile cari pășteau, găinile care scormoneau pământul, cocoșul d'asupra clopotniței bisericuței, apa unui râușor — printre pietre, — spălătoresele spălând; în sfârșit toată această lume se mișca trasă de-o sfoară: cocoșul cânta, găinile guruiau, țărancile mișcau brațele, oile pășteau iarba, râușorul curgea, spălătoresele spălau.

O minunăție, la care Ulrich și-a întrebuițat toată puterea talentului său.

Simți o mulțumire adâncă în sufletul său îndârjit, și surâse. Era atâta vreme de când nu mai zâmbise. Însă când această jucărie, acest cap de operă, fu să iasă în lume, el tremură...

Ulrich aștepta în odăița lui, cu capul cuprins între mâini, plin de dorință, tremurând de frică: Era ultima încercare pe care o mai făcea,

Lottchen, intră înăuntru.

— Unde e Hans? întrebă el numai decăt.

— E-acolo...

— Chiamă'l,

- N'o să vină.
 — De ce?
 — 'I-e frică să vină.
 — Frică să vină... și de ce?
 — Nu te supăra, Ulrich, și nu pedepsi pe copil. A rupt jucăria.
 — ...A rupto?
 — ...De ciudă, Ulrich, pentru că n'o înțelegea.

Și acum când luna își plouă lumina ei cea tristă peste ulițele Nürembergului, unde toată lumea doarme, un om aleargă și face fel de fel de semne, sau șade pe pământ și privește într'una cerul. Însă degetele lui se mișcă, ca și cum ar meșteșugi la cine știe ce lucrare misterioasă.

E Ulrich, care a înebunit, având în minte ideea măreață și fără de formă, a unei jucării monstruoase, supraomenești și imposibile.

(Traducere din italienește de D. Ionescu-Morel.)

VISARE

(SULLY PRUDHOMME).

De-ai fi a mea (o, iartă-mi acest noroc visat!),
 'Nainte-ți, dimineața, aș vrea să mă trezesc:
 Să stau, privind, alături de somnu-ți îngeresc,
 Ușor ca o 'ngânare de val îndepărtat.

Apoi, pe nesimțite, o floare-aș căută
 Să rump, și, strecurând-o în mânilor, ce-ascund
 Comoara de zăpadă a sânului rotund,
 Pleoapele-ți închise cu drag le-aș sărută.

Jar ochii tăi simți-vor al cerurilor har
 Supt huma trecătoare că stă biruitor,
 Și blând își vor întoarce spre mine raza lor,
 De inima ta plină și plină de-al meu dar.

O, vezi ce-adânc iubește acel ce ar cătă,
 Ca, floarea logodită cu doru 'ntraripat
 Pe sânul tău punându-o sfios, la revărsat,
 S'apropie norocul de deșteptarea ta!

C. TEODORESCU.

ÎN NOAPTEA CRUCEI

*Plint i-acum sorocul cel din urmă
Și prin pridvorul cu lumine roșii,
Ca niște umbre, tăinuți se strecur'
In noaptea crucei sfinte, credincioșii.*

*E neagră noaptea ca un gând de crimă,
Și din adânc de zări întunecate
Pornește ca un vaer lung de șoaapte
Povestitoare-a negrelor păcate.*

*Pe albul feței tale înăsprite
Arunci în prip'un petec de năframă,
Dai bob de aur candelii pe masă,
Iei pruncu 'n brațe și pornești tu mamă.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Ca un ierarh din vremurile-acele
Citește-un preot file învechite.
Cum cel mai sfânt și bun fecior din lume
Fu pironit de mâni nelegiuite.*

*Smerit norodul cruci plecate face,
Și cu-ai gândirei lui fiori măsoară
Nemăsuratul chin care vre-odată
A zguduit un suflet de fecioară.*

*Tu stai ș'ascuți și te cutremuri mamă,
Și nu știi ce fior îți dă prin minte,
Că pe copilul ce-ți adoarme 'u brațe
Il strângi mai mult la pieptul tău fierbinte...*

CONST. MANOLACHE.

ANDREI PETROVICI

— SCHIȚĂ —

Mă ridicasem să plec — eram într'o berărie — când o mână grea m'a apucat de guler și m'a așezat iar pe scaun. Pe urmă:

— Mă cunoști?

L'am privit mirat și ridicând din umeri i-am zis:

— Nu.

Un hohot de răs ieși din pieptul omului care acum sta înaintea mea; fața i se strâmbă, căci râdea cu gura, cu umerii obrazilor, ce-i săltau în sus ca două perinițe, în care se păstrează acele, cu nasul, cu sprâncenele și cu pielea de pe cap.

Surprins îi strigai: «Andrei Petrovici! Nu este-așa?»

Acum prietinel meu râdea cu mâinile cu care se bătea peste pantece, cu picioarele care-i tropăiau, cu tot corpul care i se cutremura ca o piftie.

— Da, da, m'ai recunoscut. Ha, ha, ha — uite, eram sigur c'ai să mă recunoști.

Mă întâlnea, sau mai bine zis, îl întâlneam, după șase ani, în care timp nu știu dacă amândoi ne mai gândisem o singură dată, unul la altul. În șase ani eu trebuie să mă fi schimbat foarte puțin, de oarece am fost recunoscut atât de repede, prietinel meu însă se schimbase cu totul. Râsul singur îi rămăsese același.

Cu toate astea, și-acum privind pe acest om de sus în jos, și 'ntorcându-te cu privirile dela vârful picioarelor până 'n creștet, fie că nu l'ai fi mai văzut niciodată, sunt sigur că ți-ar fi venit pe buze numele *Andrei*. Oclii lui lipsiți de orice expresie, nasul ce-i sta aninat de-asupra unor buze cărnoase și vinete, mustățile țapoase ce-i curg pe la colțurile buzelor, mâinile, picioarele, — tot, tot parcă-ți aduce aminte de acest nume. A luat un scaun, s'a așezat lângă mine, și luându-mă de braț, mi-a povestit în hohote de răs, cum m'a recunoscut.

M'am întors, gândindu-mă cu zece ani înapoi.

L'am cunoscut tot răsând. Cu mâinile la spate și privind în jos, râdea. Eram pe aleia unui parc din orașul C*. Trebuie să mă fi uitat la el foarte mirat, căci a venit spre mine, parcă m'ar fi cunoscut de cându-i lumea, și mi-a zis:

— Privește la lupta asta înversunată!

L'am crezut nebun.

— La care luptă?

Și-arătându-mi cu degetul în nisip:

— Uită-te bine. Iată una a învins și fuge cu prada, dar cealaltă o ajunge. De-altmintreli cea învinsă are toată dreptatea. Al ei era bobul de grâu.

Două furnici se băteau pe-un bob de grâu. Una vrea să-l ducă în mușuroiul ei, cealaltă într'al ei. Cea mai slabă renunțase, și-acum pleca să-și caute alt bob.

— Nu — zise noul meu cunoscut — nu așa.

Și aplecându-se în jos, luă cu două degete furnica învingătoare, o aruncă în iarbă, și celei învinse îi arătă prada, la care numai ea avea dreptul.

— Am făcut dreptate, adăogă el.

Și de-aci, un adevărat sistem de gândire, în potriiva celui tare și nedrept, îmi fu desfășurat. Nu era însă revoltat de această nedreptate, a legilor naturii. Ferească Dumnezeu, pe omul ăsta nu l'am văzut niciodată revoltat. Ba acest sistem, mi-a fost desfășurat în hohote de răs.

— La ce te gândești? — îmi zise zguduindu-mă de braț Andrei Petrovici.

— La trecut.

— A! lasă trecutul la o parte, mie nu-mi place să-mi aduc niciodată aminte de el.

— Frate Andrei — îi zisei eu — n'ai săvârșit nici-o crimă ca să-ți fie groază de trecut.

— Ba da, și 'ncă multe de tot, de câte ori am scris câte-un vers.

A! uitasem să vă spui că Andrei Petrovici a scris în tinerețe versuri.

— Și de curând n'ai mai săvârșit nici-o crimă?—îl întrebai eu surâzând.

— Nu — răspunde el tărăgănat — dar să lăsăm astea, este târziu; nu este-așa că ai să mănânci la mine.

— Unde mănânci tu?

— Acasă. Cum nu ți-am spus până acum? nu știi că eu am rostul meu?

— Frate Andrei, că nu cumva te-i fi însurat?

— Tocmai!

Și hohote de răs îmi izbiră urechile, faptul că încă nu știam lucrul ăsta, făcu pe prietinel meu să râdă atât de mult, încât îmi fu frică că leșină. Buzele, nasul, pielea de pe cap, umerii, mâinile, pântecile și picioarele, toate-i râdeau. Abia afară în stradă s'a potolit.

— Nu se poate, trebuie să mergi — îmi zise el.

— Merg, dar c'o singură condiție: să-mi citești din versurile tale, Hait! Greșisem, Andrei Petrovici iar avea să se pornească pe răs și pe când mă pregăteam să-i astup gura cu palma mea, îi surprinsei

pe buze un oftat ușor. Pricepui numai decât că nu-i place să-i vorbesc de lucrurile astea.

Ajunserăm acasă. Niște case mici, vărute cu galben, în fundul unei curți, în care buruienile crescuseră cât omul. M'așteptam să ne iasă înainte un copilaș pe care prietinel meu să-l ia în brațe, să-l sărute și să-mi spună că-i copilul său. Și pentrucă nu văzui pe nimeni, întrebai:

— Ai vre-un copil?

Întrebarea mea fu pentru el un prilej de-a se porni iar pe răs. Și râdea, râdea, așa de tare, încât mi-era frică să nu-mi spargă urechile.

— Nevasta mea nu este din acelea care fac copii.

Și iar începu să rătădă acum sufocat, parcă l'ar fi gădilat cineva. Când i-am spus că râsul lui începea să mă plictisească, s'a apucat cu amândouă mâinile de poartă, și râdea așa de tare, încât ți se părea că țipă. Poarta se clătina să cadă, și lui îi curgeau lacrimile pe cele două perinițe stacojii, care-i astupau aproape de tot ochii de-un verde spălăcit.

Intrarăm în casă — Andrei Petrovici râdea mereu — și câteva minute în urmă, ușa se deschise, și intră înăuntru o femeie înaltă și 'mbrăcată c'o roche murdară. Mâncile bluzei sumese lăsau să se vadă niște mâini groase, arse de soare și pline de lovituri. Deșcheiată la piept, îți arăta sânii moi și greoi și 'n cap avea o clae de călț nescărmănat. Se uită la mine, apoi la bărbatu-său și pe urmă:

— Domnul?

— Prietenul meu, Jdžefina! — răspunse Petrovici, care acum nu mai râdea, — are să mănânce cu noi.

Femeea aceasta grasă, fără sprâncene și fără gene, mă privi de sus până jos, apoi îmi întoarse spatele și ieși. Andrei Petrovici eși și el după dânsa, privind în pământ.

N'apucă să închidă ușa și vocea Jozefinei îi strigă, destul de tare, pentru ca s'o pot auzi și eu:

— Te-ai apucat acum să-mi aduci la masă toate hainanalele de pe drum?!

N'am auzit ce a răspuns Andrei Petrovici, dar când aceeași voce a vrut să mai zică ceva, am ghicit că el o îmbrâncise și o ușe s'a trântit în urmă.

Rămăsesem nemișcat, nu știam dacă trebuie să mai rămân sau să plec, înainte de a se întoarce prietinel meu, dar rămăseiu uimit când îmi ajunse până la urechi râsul, nesuferitul răs al lui Andrei Petrovici.

Intră în casă tot rătădând, și, ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic, îmi zise:

— Avem să mâncăm aici, căci este răcoare.

Pe urmă începî să pregătească masa; cărțile, un ceasornic deșteptător, lampa și câteva mărunțișuri le puse în pat, și aduse pe rând, farfurii, tacâmuri și servete. Aranjase tot, cu o îndemănare rară, și acum așteptam pe Jozefina cu supa. Pentru că nu era gata, — și aceasta ne-o spusese ea deschizând puțin ușa, — trebui să mai așteptăm.

— Până atunci, iubite Petrovici—îi zic eu, fă-mi plăcerea și-mi ci-tește din versurile tale. Știi cu ce condiție am venit...

După ce se uită cu teamă în spre ușe, scoase dintr'un sertar câteva foi de hârtie și zise:

— Dacă ții atât...

Eu mă așezasem în fața lui pe un fotoliu, a cărui îmbrăcămintă roșie era ciuruită și sfărâmată pe alocuri.

Citise doar patru versuri—și acelea schioape,—când Jozefina intră pe ușe. Vri să ascundă foile, dar pentru că nu avî vreme, se roși și și privi alături. Dar pentru că mă uitasem drept în ochii lui, ridică foile și începî să îngâne alt vers.

Jozefina trânti castronul pe masă, și zmulgând foile din mâinile lui Andrei Petrovici, le sfâșie și zise:

— Tot n'ai mai uitat prostiile astea?

Mă îngrozii. Nu văzusem nici odată pe omul ăsta în așa hal.

Fără să zică ceva, se repezise la ea și-o apucase de gât. Victima rămăsese fără nici o putere, în mâinile acelea groase, cari strângeau cu deznădejde gâtul carnos, din care nu mai putea eși decât un horcăit adânc.

— Andreiu fie-ți milă de ea, n'o omori, Andreiu, îi strigai eu, și abia reușii să-i desprind mâinile din gâtul nevستی-sii, ai cărei ochi eșiseră afară din orbite.

Când scăpă Josefina, răsufli adânc, și fără să spună un cuvânt, cârpi o palmă lui Andrei Petrovici, de credeam că i-au sărit ochii.

«O omoară acum!» îmi ziseiu în mine, și vream să ies afară să chem pe cineva în ajutor.

Dar Andrei Petrovici își frecă ochii cu podul palmei, își luă pălăria și eși.

Eu îl urmaiu.

Când îl ajunseiu, mă luă de braț și îmi spuse:

— Asta m'a pierdut!

— De ce n'o lași? îi ziseiu eu.

— Nu pot!

Și zicând aceasta se opri în loc, căută să-și aducă ceva aminte, apoi îmi spuse rugător :

— Poate c'a leșinat, haide și tu înapoi.

Jozefina nu leșinase, căci am găsit-o sorbind cu poftă din castronul cu supă.

Cinci minute în urmă, Andrei Petrovici—cine m'ar putea crede?—râdea cu hohote, râdea cu cel mai natural râs din lume.

MIHAIL BURILEANU.

CLIFE DE ZBUCIUM

*Iubita mea, Te simt așa departe...
Mi-ai pus pe frunte mânilor subțiri, —
Dar, ca un zid puternic, ne desparte
O pânză de cernite amintiri.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Frunța mea întreagă când te cere,
Tu stai visând, nici ochii nu ți-i miști, —
Și câte taine pline de durere
Se pierd în noaptea ochilor tăi triști!*

*Eu chem osânda care mă omoară, —
Sălbatec vântul patimei să bată, —
Eu cer icoana ta de-odinioară,
Pe care n'am văzut-o nici odată.*

*O, cum aș vrea durerea să m-o 'nșele!
Atâtea nopți pustii am adorat-o,
I-am dat și jertfa tinereții mele
Zâmbind... Tu numai inima mi-ai dat-o.*

*Mi-ai dat-o! Floare gingașe de munte
Ce stă de-asupra unui larg abis...
(Si chiar acum, când mă săruți pe frunte,
Tu mă săruți cum se sărută 'n vis!)*

*Căci sufletul, ca tristele ruine,
Păstrează 'n el lumina altor vremuri,—
Și când o rază-ajunge pân' la mine
Atunci te simt, iubita mea, cum tremuri:*

*Ea luminează 'n tine, fără veste,
Prăpastia trecutului întreg...
Și-atunci duiosa inimii poveste
Eu o ascult, — dar n'o mai înțeleg.*

.....

*De-aceia 'n sara asta mi-e tot una,
Sporește-mi iar durerea sau alin-o,
Te 'ntreb, — pierdută pentru totdeauna:—
De unde vii și cine ești, străino?...*

GH. TOPĂRCEANU.

DĂRI DE SEAMĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Călugărul Gherasim“ de d. Al. Gh. Doinaru.

Despre volumașul domnului Alexandru Doinaru, dat la iveală sunt câteva luni de zile, s'a vorbit numai în treacăt, pe deasupra, și fără cuvenita băgare de seamă. Nedrept, — căci autorul nu este un oarecine, pripășit în literatura noastră de a-i prin lipsa de veghe a paznicilor dela poartă, iar «Călugărul Gherasim» cu mărunțul său alaiu de schițe, — vre-o șapte la număr — cuprinde pagini vrednice într'adevăr de luare aminte.

«Luleaua lui Moș-Ilie», a doua bucată în șiragul volumașului, dapână în stil curgător, și cu scânteieri de glumă stăpânită, povestea hazlie a unei primejdioase năzbâtii copilărești. Ea strânge toate luminile asupra eroului, care se desprinde lămurit și adevărat în cadrul pățaniei sale. Schița care urmează biciuește prin alegoria unei damigene cuvântătoare anume deprinderi nu tocmai falnice ale dreghătorimei din vremile noastre. Pântecosul tovarăș al Părintelui Pafnutie din Văleni, sprijinul său nedespărțit în colindările pe la cei mari, damigeana pururea plină cu țuică, stăruie și luptă pentru stăpânul ei, trage ponoasele în locul Sfinției Sale și cât viețuește, pate o mulțime de neajunsuri, însă birue mai totdeauna. Povestirea este cu deosebire nouă *prin punerea în scenă*. «Visul unui autor fericit» e fără îndoială cea mai bine încheiată și mai scâteetoare ca vervă din toate schițele humoristice ale d-lui Doinaru. Ea ridiculizează lăudăroșia de sine a unui tânăr scriitor. «Impresii din călătorie» dau icona

comică a unui drum până la Ruscium pe timp de vară. Vine apoi la rând «Gazetarul», pilda omului de nimica, trântorul neisprăvit, care înțelege să trăiască pe seama lesne crezătorului. Schița pare luată în grabă, sfârșitul păcătuște, însă multe lucruri din viață au fost bine văzute cu prilejul acestui capitol, mișcător pe alocuri, al mizeriei bucureștene. În deobște, humorul domnului Alexandru Doinaru împrăștie o căldură prietenoasă și binevoitoare; săgețile hazului său mai mult poznaș decât răutăcios nu rănesc pe nimeni adânc, usturimea înțepăturilor se iartă lesne.

«Călugărul Gherasim», o năvelă serioasă, lungă de vre-o 59 pagini, apoi «Ocașul», care încheie volumul, destăinuiesc o înfățișare nouă a d-lui Doinaru abia întrezărită până acum pe ici-colo. Zâmbetul pierde aproape cu desăvârșire, zărilor sufletului se mohorâsc, — de rândul acesta ne aflăm în lumea celor osândiți. Pe de o parte, Ion Chetreanu, feciorul de oameni bătrâni, venit în satul său de naștere, după cincisprezece ani de ocnă, este alungat în lumea largă, pe căile pribegiei fără odihnă, de musturarea cugetului și de gândul că nici odată nu va mai fi la fel cu oamenii de treabă. Scurta năvelă, o icoană fugară, fericit ale să în ce privește subiectul, are însușiri de stil și analiză sufletească. Pe de altă parte, Călugărul Gherasim, fiul păcatului, născut în cea mai nepătrunsă taină din legăturile neîngăduite ale unui monah cu o mireasă a lui Cristos, închipește pe omul singuratic în lumea plină de ispită. Această făptură se nărne împotriva dorințelor de trai lumesc, pe cari nu le poate năbuși altfel decât punându-și capăt vieții. Prin această năvelă — cu toate neajunsurile de alcătuire — *trec, adieri de tragedie* subiectul avea să fie un roman, care n'a fost încă scris. Bogăția cuprinsului, adâncimea clipelor de cumpănă zguduitor omenească, întrece tot ce a plămuit până acum d. Al. Doinaru. Însă diamantul va trebui ales din prundiș; numai cu prețul acesta-i va fi dat să reverse în afară tot prisosul său de raze.

H. G.

IN POARTA LA CASTEL

— CÂNTEC GERMAN —

La poarta unui vechiu castel
 În stâncă stă săpat
 Un sfânt rămas din alte vremi,
 Cu chip întunecat.

Au stat bătrâni și fete mar
 Smeriți în fața lui,
 Și-un semn de milă n'a fost dat,
 Să vadă, nimănu!

Dar eu, când mândra mi-am lăsat
 În poartă la castel,
 De jalea mea mi s'a părut,
 Că sfântu-a plâns și el.

MIHAI PETROV.

REVISTA REVISTELOR

În revista bucovineană «*Junimea literară*» dela Cernăuți, numerile pe Mart. April, — d. Ion Grămadă publică o traducere după «*Sluga veche*» de Henryk Sienkiewicz într'o limbă mlădioasă, care împământenește cu toată cinstea în literatura noastră mișcătoarea poveste a romancierului polon. *Fragmentul* poetic al răposatului G. Popovici, dat la iveală tocmai acum, o pătrime de veac după infiriparea lui din sufletul bogat al celui care a fost cu vrednicie deopotrivă: literat, istoric și om politic; — apoi «*Rămas-a cântul fără cântec*» de G. Rotică și neîntrecutul *Lied von der Glocke* al lui Schiller, în traducerea domnului Iorgu Toma, — se adaugă la sumarul bine întocmit, care mai cuprinde studiul istoric al d-lui I. Nistor (despre Hotarele țării Sepenicului către Pocuția).

*

Numărul 3 al *Vieții Românești*. Mart 1909. În Cronica externă asupra *Mărilor Puteri față de criza Orientală*, d. I. G. Duca învinovățește pe diplomații ruși, germani și austriaci pentru purtarea lor vicleană, dorul de atotputernicie cu orice preț, lipsa de sinceritate și nepriceperea năzuințelor de propășire pacinică ale întregii omeniri. Avem însă numeroase temeuri de a crede că biruința de acum câteva luni, câștigată fără jertfa unui strop de sânge, *va însemna hotărâtor de mult pentru Impărăția Habsburgică*, despre purtarea căreia nu se pot spune numai vorbe defăimătoare. Înaintea strălucitelor dovezi de înțeleaptă prevedere politică, se pleacă toate frunțile, — cu sau fără voie. Italia, Franța, Anglita și Rusia, cu prilejul abia trecutei desfășurări de silințe tănuite sau fățișe, de pote oficiale mai mult sau mai puțin sarbede, n'au dovedit prea mult din cavalerismul înălțător și *cu adevărat omenos al Germaniei*.

*

Domnul Sebastian Moruzi publică în revista ieșană, *Indrumarea*, din luna trecută (Mart 1909) câteva pagini de judecăți — unele foarte îndreptățite, — asupra legăturilor dintre *Tinerimea universitară și naționalismul*. E drept că pornirile de avânt neprihănit nu ascund în sine primejdii mari. Adeseori însă cetățenii academici ai Universităților noastre bat la voia întâmplării *potecile dorinței de căpătuială timpurie*; se cred chemați la isprăvi ce nu pot fi desăvârșite prin bățul fermecat al entuziasmului de o clipă; ori împrumută fără de nici o alegere și chibzuială cine știe ce lozincă răsunătoare, în crezul căreia jură ca pe sfânta Evanghelie. Lipsa de statornicie se descoperă în mai toate mișcărilor tineretului universitar. Neatârnamea cugetului și, tăria bărbătească mijesc abia în sufețele mai răsărite.

*

Dr. I. Simionescu, profesor la Universitatea din Iași, tipărește în *Revista Științifică de popularizare Natura* No. 7, un articol atrăgător și plin de învățăminte asupra unei părți din viața plantelor. E vorba despre «*Muguri*».

Acei cari nu și au dat încă seama de ascunsa pregătire a verdelui primăvă-
ratic, a podoabei de frunze și flori ce învesmântă rămurișul pomilor cufundat
câteva luni de zile în somnul amorfiei trecătoare, vor citi cu folos paginile
d-lui Simionescu. — Tot acolo, sub titlul de : *Bătrânețea și lungirea vieții*, dl.
Marius Nasta publică un capitol de fiziologie omenească în legătură cu cele
din urmă rezultate ale cercetărilor lui Metchnikoff.

*

În «*Arhiva*», organul societății științifice și literare din Iași, numărul 3, pe
luna Mart 1909, se tipărește încheierea unui studiu mai lung al d-rului
G. Milețicu, asupra *Sinuciderei în et'ea juvenilă*. Autorul crede că vina de
căpetenie cade asupra școlii : o puzderie de nimicuri îngreuiază, fără de nici
un rost, apăsătoarele programe de învățământ ; sufletul și trupul se aleg în
aceiaș măsură cu istovirea timpurie, pe urma căreia tineretul ajunge ne-
destoinic de a mai prețui și îndura viața ; *dascălii n'au aproape de loc înțe-*
legerea firei omenești, — pentru aceste pricini, tot șirul de ani petrecuți în
școală sunt cea mai cumplită osândă și pagubele se văd aproape în fiecare zi.

RASPUNSURI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D-ului I. Măslin (Iași). — Nici una din bucățile trimise Redacției noastre
nu se ridică peste măsura prozei nedibace a unui începător.

D-lui I. E. Torențiu. — Mulțumiri din toată inima pentru binevenitul dv. dar

D-lui I. A. Saint-Georges. Botoșani. — Sonetul după Goethe se va publica
îndată ce vom găsi loc pentru dânsul.

D-lui Sormion. — «Părăul» poate vedea lumina, dar botezați-l cu alt nume.

D-lui Viorel. București. — Unul din sonete, — bănuieți înși-vă care anume,
cuprinde câteva gingășii. Acestea-l mântuie. Dar ocoliți pe viitor adjectivele
prea șterse, prea tocite, ca banul de argint umblat prin multe mâni streine.

D-lui Mihail Negru. — Schița Domniei-Voastre se va publica în viitorul număr.

D-lui Liviu P. — Sunt abia niște sărmene îngăimări puse pe hârtie la
întâmplare.

D-lui Silvestru. — Paginile așa de poetic întitulate *Primul Ideal* dovedesc
numai o sânguitoare năzuință neîncununată pânăcum de izbândă.

D-lui C. Rh. Str. Tudor Vladimirescu. București. — Sonetul pe care l-ați
tălmăcit după Bourget are versuri frumoase pe alocurea. Mai ciopliți pentru
ca să-l putem trimete la tipar.

D-lui D. N. Pahoniu. — La scrisoarea dv. din 7 Aprilie răspundem că bu-
cățile ocazionale în versuri sau proză nu pot avea mai nici odată sorti
de izbucire